การบริหารสถานศึกษาแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งโลกอนาคต

NEW APPROACHES TO SCHOOL MANAGEMENT FOR DEVELOPING SKILLS FOR THE FUTURE

[1]อำนวย มีราคา, [2]ศราวุฒิ โภคา, [3]ชาญวิทย์ หมุนอุดม และ [4]ปราณี คนสวย

[1]Amnuai Meerakar, [2]Sarawut Poka, [3]Chanwit Munudom and [4]Pranee khonsouy

วิทยาลัยพิชญบัณฑิต, ประเทศไทย

Pitchayabunditcollege, Thailand

[1]Meerakar1973@gmail.com

Received : December 16, 2024; **Revised** : March 22, 2025; **Accepted** :April 29, 2025

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจ เป็นแนวทางการบริหารที่เน้นการเสริมสร้างทักษะสำคัญในโลกอนาคต อาทิ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยี โดยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหาร การปรับหลักสูตรให้ยืดหยุ่น ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะหลากหลาย ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ใหม่ๆ แห่งโลกอนาคต เป็นการบริหารสถานศึกษาแนวใหม่ เพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งโลกอนาคตที่มีความสลับซับซ้อนและสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพลเมืองดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้การบริหารอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะ ที่จำเป็นในการทำงานและการดำเนินชีวิตแห่งโลกอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการพัฒนาครูผู้สอนและผู้บริหารให้

---

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต หนองบัวลำภู

[2] อาจารย์, หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

[3] อาจารย์, ดร. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

[4] ผู้อำนวยการโรงเรียนกฤชานันท์ อำเภอหนองหาน อุดรธานี

สามารถปรับตัวและนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาแนวใหม่จึงไม่เพียงเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่ยังมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนเพื่อความสำเร็จในอนาคต

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, แนวใหม่, โลกอนาคต.

Abstract

The rapid changes in technology, society, and the economy serve as a guideline for management that focuses on enhancing essential skills for the future, such as critical thinking, creativity, collaboration, and the use of technology. This involves transforming management structures, adapting curricula to be flexible in response to learners' needs, and creating a learning environment conducive to the development of diverse skills to keep pace with the changes in new situations of the future.This new approach to school management aims to foster skills that are complex and crucial for developing digital citizens. It entails changing the formats and methods of educational management to ensure that learners can effectively develop the skills necessary for work and life in the future. It also emphasizes the development of teachers and administrators to adapt and effectively incorporate technology into the educational management process. Therefore, this new approach to school management not only emphasizes academic excellence but also focuses on developing the necessary skills for learners to achieve success in the future.

Keywords : School Management, New Approaches, Future World

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาแนวใหม่มีความจำเป็น ต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งในด้านนโยบายและกลยุทธ์ รวมถึงการพัฒนาครูและหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างพัฒนาทักษะแห่งโลกอนาคตเป็นสิ่งจำเป็น ผู้บริหารจึงต้องมีบทบาทสำคัญในการผลักดันและสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนให้กับ

ระบบการศึกษาในยุคปัจจุบันที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นการพัฒนาทักษะเพื่อรองรับความท้าทายใหม่ ๆ จึงกลายเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องได้รับการพิจารณาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในภาคการศึกษา การบริหารสถานศึกษาในรูปแบบเดิมที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้เชิงทฤษฎีอาจไม่เพียงพอต่อการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในโลกแห่งอนาคต ซึ่งเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะที่สำคัญ เช่น ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) การแก้ปัญหา (problem-solving) การทำงานร่วมกัน (collaboration) และการใช้เทคโนโลยี (digital literacy) กลายเป็นความท้าทายที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาแห่งโลกอนาคต

ความสำคัญของการบริหารการศึกษา

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้คนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การศึกษามีการพัฒนาไปไม่หยุดยั้ง สิ่งที่จะนำมาจัดกระทำ (การจัดการเท่ากับการบริหาร) กับการศึกษาย่อมเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการบริหารการศึกษาจึงมีความสำคัญเพราะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ และเป็นศาสตร์ที่ได้รับการพัฒนาด้วย ปัจจุบันการบริหารการศึกษาต้องการมาตรฐานของความสามารถบางอย่างมีการฝึกอบรมอาชีพ มีการจัดทำอย่างมีระบบการบริหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ซึ่งถือว่าเป็นสัตว์สังคม สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่มี การรวมตัวกันเป็นหมู่เหล่า มีการรวมกลุ่มเป็นชุมชนขนาดต่างๆ จากหมู่บ้านเป็นเมือง เป็นประเทศ การที่คนรวมกันเป็นกลุ่มย่อมต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมการทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันจะเป็นไปด้วยความราบรื่นและยังเกิดความเจริญก้าวหน้า กลุ่มหรือสังคมจำเป็นต้องมีการ จัดระบบและระเบียบต่างๆ ร่วมกันนี้คือสาเหตุที่ก่อให้เกิด สถาบันสังคมและการบริหารขึ้น ซึ่งได้มีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับกันว่าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศนั้นคือ การศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักการจัดการศึกษา สิทธิหน้าที่ แนวทางการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญต่อการบริหารและการจัดการศึกษาโดยการอำนวยความสะดวก ประสานการจัดการศึกษากับบุคลากรประชาชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดทั้งหน่วยงานองค์กรสถานบันอื่นๆ เพื่อทำให้การศึกษาบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ในการนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหารให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่พึงประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ในการบริหารและ

ความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการบริหารและจัดการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่เรียกว่า “มืออาชีพ” จึงจะสามารถพัฒนาสถานศึกษาได้ ธีระ รุญเจริ (2550)

นอกจากนี้ สมาน อัศวภูมิ (2553) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษาในปัจจุบันมีความสำคัญและความจำเป็นยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการศึกษานอกจากจะเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนยุ่งยากแล้วยังมีตัวประกอบ อื่นๆ อีกมากที่มีผลสะท้อนต่อการบริหารการศึกษา ทำให้เกิดปัญหาต่างๆอยู่เรื่อยๆ ซึ่งผู้บริหาร การศึกษาจะต้องเผชิญการแก้ปัญหาเหล่านั้นอยู่ตลอดเวลาในบางประเทศ การบริหารการศึกษา นับว่าเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งไม่น้อยกว่าอาชีพอื่นๆ เช่น แพทย์ วิศวกร เป็นต้น ซึ่งพวกเขาเหล่านี้ จะต้องได้รับการฝึกหัดอบรมมาเป็นเวลาหลายปีจึงจะมีความสามารถในการประกอบอาชีพได้ ผู้บริหารการศึกษาก็เช่นเดียวกัน จำเป็นจะต้องได้รับการฝึกหัดอบรมมาโดยตรงจึงจะจัดการศึกษาได้ดี คือสามารถที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ได้

ซึ่ง ธีระ รุญเจริญ (2550) ยังได้ให้ความสำคัญของการบริหารการศึกษาเพิ่มอีกว่าว่า การบริหารการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Professional) อาชีพหนึ่งเพราะการบริหารการศึกษาดำเนินการตามเกณฑ์วิชาชีพชั้นสูงอื่น กล่าวคือ มีลักษณะการบริหารเฉพาะของตนแตกต่างจากวิชาชีพอื่น มีความอิสระในการบริหาร ใช้วิถีแห่งปัญญาศึกษาวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง มีการศึกษามากพอคือระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีองค์กรวิชาชีพครูควบคุม ดูแลและตรวจสอบ มีจรรยาบรรณวิชาชีพเฉาะ นอกจากนี้ยังมีการเลือกสรรและกลั่นกรองคุณสมบัติและเกณฑ์มาตรฐานอื่นเป็นอย่างดี ผู้ที่จะเข้าสู่อาชีพบริหารการศึกษาจึงเหมาะสมกับการเป็นผู้บริหารการศึกษามืออาชีพอย่างแท้จริง

ขณะที่สมพงษ์ เกษมสิน (2521) อ้างถึงใน อำนวย มีราคา (2566) ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารไว้ดังนี้ 1) การบริหารนั้นได้เจริญเติบโตควบคู่มากับการดำเนินชีวิตของมนุษย์และเป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีพอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก 2) จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นทำให้องค์การต่างๆต้องขยายงานด้านบริหารให้กว้างขวางยิ่งขึ้น 3) การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคมความก้าวหน้าของวิทยาการในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมทำให้การบริหารเกิดการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น 4) การบริหารเป็นมรรควิธีสำคัญในอันที่จะนำสังคมและโลกไปสู่ความเจริญก้าวหน้า5) การบริหารจะช่วยให้ทราบถึงแนวโน้มทั้งในด้านความเจริญและความเสื่อมของสังคมในอนาคต 6) การบริหารมีลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในสังคมฉะนั้นความสำเร็จของการบริหารจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมทางการเมืองอยู่เป็นอันมาก 7) การบริหารมีลักษณะต้องใช้การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องมือซึ่งนักบริหารจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆการวินิจฉัยสั่งการนี้เองเป็นเครื่องมือแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและความเจริญเติบโตของการบริหาร 8) ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าจะในสำนักงานหรือในครอบครัวย่อมมีส่วนเกี่ยวพันกับ

การบริหารอยู่เสมอดังนั้นการบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการดำรงชีพอย่างฉลาด 9) การบริหารกับการเมืองเป็นสิ่งคู่กันดังที่กล่าวกันว่าการเมืองกับการบริหารนั้นเปรียบเสมือนคนละด้านของเหรียญอันเดียวกันฉะนั้นการศึกษาวิชาการบริหารจึงต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมทางการเมืองด้วย

ส่วนพะยอม วงศ์สารศรี (2534) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการ ซึ่งก็คือการบริหารโดยให้ความสำคัญของการจัดการไว้ดังนี้ 1) การจัดการเป็นสมองขององค์การ การที่องค์การจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการที่ดี เช่น มีการวางแผนและการตัดสินใจโดยผ่านการกลั่นกรองจากฝ่ายจัดการที่ได้พิจารณาข้อมูลต่าง ๆ อย่างใช้ดุลยพินิจใช้สติปัญญาพิจารณาผลกระทบต่าง ที่จะเกิดขึ้นกับองค์การนั้น 2) การจัดการเป็นเทคนิควิธีการที่ทาให้สมาชิกองค์การเกิดจิตสำนึกร่วมกันในการปฏิบัติงาน มีความตั้งใจ เต็มใจ ช่วยเหลือให้องค์การประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะมีกระบวนการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน นำทางให้องค์การไปสู่ความสำเร็จ 3) การจัดการเป็นการกำหนดขอบเขตในการทางานของสมาชิกในองค์การไม่ให้ซ้ำซ้อนกันทาให้การทางานเป็นไปด้วยความราบรื่นรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ 4) การจัดการเป็นการแสวงหาวิธีที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงานให้องค์การเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุด

และ อำนวย มีราคา (2566) กล่าว่า หลักการบริหารสถานศึกษาเป็นหลักที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายโดยการกำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจนมีการจัดระบบการทำงานอย่างเหมาะสมการจัดหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานการพิจารณาความดีความชอบด้วยความยุติธรรมประสานงานให้บุคคลต่างๆ ปฏิบัติงานร่วมกันได้ดีและรักษาสถานศึกษาให้ดำรงอย่างมั่นคง

สรุปได้ว่าความสำคัญของการบริหารการศึกษาเป็นการบริหารที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์และเป็นศาสตร์ที่ได้รับการพัฒนาด้วย ปัจจุบันการบริหารการศึกษาต้องการมาตรฐานของความสามารถบางอย่างมีการฝึกอบรมอาชีพ มีการจัดทำอย่างมีระบบมีลักษณะการบริหารเฉพาะของตนแตกต่างจากวิชาชีพอื่น มีความอิสระในการบริหาร ใช้วิถีแห่งปัญญาศึกษาวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งและเป็นการบริหารที่เป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคมความก้าวหน้าของวิทยาการในด้านต่างๆ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา โดยเฉพาะในยุคที่การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษาจึง

มีบทบาทในการกำหนดแนวทางการจัดการที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับความท้าทายที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญดังนี้

1. ทฤษฎีการบริหารแบบระบบ (Systems Theory) ระบบการศึกษาถูกมองว่าเป็นระบบที่ประกอบด้วยส่วนย่อยๆ ที่ทำงานร่วมกัน เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งต้องทำงานอย่างประสานสอดคล้องกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร แนวคิดนี้เน้นที่การทำงานของระบบทั้งหมด โดยพิจารณาการทำงานของทุกส่วนให้มีความสมดุลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารตามทฤษฎีนี้มักใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแผนการทำงานที่เป็นระบบและสามารถติดตามผลได้ง่าย Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2018) และบุญชม ศรีสะอาด (2563).

2. ทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ (Situational Leadership Theory) การบริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีนี้เน้นความยืดหยุ่นในการเลือกใช้วิธีการบริหารที่เหมาะสมตามสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคลากรในโรงเรียน ความสามารถของครู และสถานการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น ผู้บริหารต้องปรับตัวตามความต้องการของสถานการณ์และเลือกวิธีการที่ดีที่สุดในแต่ละช่วงเวลา การบริหารเชิงสถานการณ์ยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถจัดการกับปัญหาที่แตกต่างกันในบริบทที่หลากหลายได้ดี สมพงษ์ จิตต์ศิริ (2564).

3. ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Leadership Theory) แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนการพัฒนาโรงเรียน การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของในองค์กร และสร้างความร่วมมือที่ดีในทุกระดับ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการต่างๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมยังสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการทำงานเป็นทีมและการสร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ สุรพงษ์ สุขอำนวย (2565)

4. ทฤษฎีการบริหารเชิงการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership Theory) ทฤษฎีการบริหารเชิงการเปลี่ยนแปลงเน้นให้ผู้บริหารเป็นผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้ครูและนักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ต่อเนื่องและการปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้บริหารตามแนวทางนี้ต้องมีความสามารถในการจูงใจและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลง Bass, B. M., & Avolio, B. J. (2021).

5. ทฤษฎีการบริหารเชิงคุณภาพ (Total Quality Management - TQM) ทฤษฎีนี้เน้นการบริหารที่มุ่งเน้นคุณภาพในทุกมิติของการดำเนินงาน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การทำงานเป็นทีม และการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน การบริหาร

เชิงคุณภาพได้รับการนำมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมุ่งเน้นที่การสร้างคุณภาพในกระบวนการบริหารจัดการและการสอน สมชาย จิตศิริ (2564).และ Deming, W. E. (2022).

สรุปว่า ทฤษฎีต่างๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงมิติทางการบริหารที่หลากหลาย ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการสถานศึกษาในบริบทของประเทศไทยและต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพเป็นการเสริมสร้างทักษะในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาส่งเสริมการบริหารแห่งโลกอนาคต

ทักษะการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันมีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการทักษะใหม่ๆ ในโลกอนาคตเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ผู้บริหารจึงต้องมีทักษะที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความท้าทายเหล่านี้ ทักษะที่สำคัญประกอบด้วย **1)** ทักษะการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Visionary Leadership) ผู้บริหารต้องสามารถมองเห็นและกำหนดทิศทางในอนาคตที่ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาไปตามความเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น เช่น Michael Fullan (2014) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์และสามารถนำพาสถานศึกษาให้ปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ **2)** ทักษะการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนรู้ (Creating a Learning Culture) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในระดับบุคลากรและนักเรียนเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา Peter Senge (1990) นักทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กรการเรียนรู้ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยที่ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา **3)** ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication Skills) ผู้บริหารต้องสามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย ทั้งกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนภายนอก ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการการเปลี่ยนแปลง ได้ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นกุญแจสำคัญในการทำให้ผู้บริหารสามารถสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนองค์กร **4)** ทักษะการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล (Decision-Making Skills) ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการตัดสินใจที่รวดเร็วและแม่นยำ บนพื้นฐานของข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งจะช่วยในการจัดการกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้พัฒนาทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ได้เน้นว่าผู้นำที่ดีต้องมีความสามารถในการตัดสินใจที่สอดคล้องกับ

การพิจารณาทั้งข้อมูลและความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นและ **5)**ทักษะการปรับตัวและนวัตกรรม (Adaptability and Innovation) ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการปรับตัวและส่งเสริมการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในกระบวนการศึกษา เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ Linda Hill (2014) ศาสตราจารย์จาก Harvard Business School ได้กล่าวถึงการเป็นผู้นำที่สามารถสร้างนวัตกรรมว่า ผู้นำต้องสนับสนุนให้ทีมงานมีความคิดสร้างสรรค์และสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา

เสนาะ ติเยาว์ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการบริหารสถานศึกษามีความสำคัญมากหาก ผู้บริหารไม่มีทักษะทางการบริหาร ก็จะบริหารงานไม่ได้และถือว่ามีความสำคัญในทุกระดับของผู้บริหารแต่อาจแตกต่างมากน้อยไม่เท่ากัน ทักษะการบริหารสถานศึกษาแบ่งเป็น 3 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะด้านการทำงาน คือ ความสามารถที่จะทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเชี่ยวชาญต้องรู้วิธีและกระบวนการทำงานอย่างลึกซึ้ง ผู้มีทักษะด้านการทำงานจะต้องผ่านการศึกษาอย่างเป็นทางการและได้รับการอบรมระดับหนึ่ง จนมีความชำนาญในระดับผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น นักบัญชี ทนายความ วิศวกร นายแพทย์นักคอมพิวเตอร์ เป็นต้น 2) ทักษะด้านมนุษย์ คือ ความสามารถในการทำงานเข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานกับคนอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือเป็นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์นั้นเอง คนที่มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์นี้จะต้องรู้จักตัวเองอย่างดีเป็นประการแรก และมีความเข้าใจความรู้สึกของคนอื่นอย่างแท้จริงเป็นประการที่สอง มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความไว้วางใจในการร่วมงานกับคนอื่นไม่ได้ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญมากต่อผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง ระดับต้น และผู้ปฏิบัติงาน 3) ทักษะด้านความคิด คือ ความสามารถในการใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์ ความสามารถในการมองสถานการณ์ได้ใกล้เคียงหรือถูกต้องแก้ปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ มองเห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งต่าง ๆ ได้ สามารถตรวจสอบความสัมพันธ์ของสถานการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มองการณ์ไกลและแก้ปัญหาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ทักษะด้านความคิดนี้มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารระดับสูง

ในขณะที่ จันทรานี สงวนนาม (2553) ได้กล่าวว่า ทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารมี 3 ทักษะประกอบด้วย

1. ทักษะด้านเทคนิควิธีการ คือ ความสามารถในการใช้ความรู้ วิธีการ เทคนิคและเครื่องมือที่จำเป็นเพื่อผลสำเร็จของงานที่ได้มาจากประสบการณ์ การศึกษาและการฝึกอบรมให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ คือ ความสามรถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงาม ในการทำงานร่วมกันมีความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงาน

ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และทำให้ผู้ร่วมงานให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์กับองค์กร

3. ทักษะด้านความคิดรวบยอด คือ ความสามารถในการมององค์กรอย่างทะลุปรุโปร่งเพื่อทำให้องค์กรมีความสมบูรณ์โดยส่วนรวม โดยการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับผู้ร่วมงาน

นอกจากนี้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารที่ดีมีประสิทธิภาพนั้นควรมี 3 ทักษะที่ผสมกลมกลืนไปตามอัตราส่วนที่แตกต่างกัน ทักษะทั้ง 3 ได้แก่

1. ทักษะทางการจัดการ เป็นความสามารถของผู้บริการที่จะบริหารงานและรักษาไว้ซึ่งความร่วมมือของบุคคลในการทำงาน และสร้างความก้าวหน้าและพัฒนาสถานศึกษาเพื่อผลผลิตและความสำเร็จผลตามจุกมุ่งหมายของสถานศึกษา ทักษะทางด้านการจัดการได้แก่บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการวางแผนการตัดสินใจ การสั่งการควบคุมงานการประสานงานการจัดการองค์การการบริหารทรัพยากร รวมทั้งการประเมินผลและติดตามผลการทำงาน

2. ทักษะทางมนุษย์ เป็นความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือในการทำงาน การสร้างแรงจูงใจพัฒนางานยอมรับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ลักษณะของผู้บริหารได้แก่ มีความเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้อื่นให้ความสำคัญกับทุกคน มีความจริงใจต่อผู้อื่น มีอารมณ์ขัน มองโลกในแง่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมไม่เอาเปรียบผู้อื่นและคอยปรับปรุงบุคลิกภาพของตนอยู่เสมอ

3. ทักษะทางเทคนิค เป็นทักษะที่ผสมผสานระหว่างความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานของตนเอง ซึ่งผู้บริหารควรมีความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานด้านบริหารบุคลากร งานด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การเงิน ความรู้เหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วน วิโรจน์ สารรัตนะ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารแต่ละระดับชั้นต้องมีทักษะทางการบริหารงาน ดังนี้

1.ทักษะทางด้านเทคนิค คือ ความสามารถในการใช้เครื่องมือหรือวิธีการเฉพาะ ซึ่งเป็นความสามารถของผู้บริหารในการทำงานเฉพาะทางได้อย่างเชี่ยวชาญ รู้กระบวนการการทำงานอย่างลึกซึ้ง สามารถแสดงการทำงานเป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งสามารถปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ที่มีทักษะเชิงเทคนิคจะต้องผ่านการศึกษาอย่างเป็นทางการและได้รับการอบรมมาระดับหนึ่ง มีความชำนาญในระดับผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น นักดนตรี นักบัญชี ทนายความ วิศวกร นายแพทย์ นักคอมพิวเตอร์ เป็นต้นทักษะเชิงเทคนิคมีความสำคัญมากต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารระดับต้น

2.ทักษะทางด้านมนุษย์ คือ ความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือเข้ากับคนอื่นได้ สร้างความรู้สึกที่ดีและความจงรักภักดีสามารถจูงใจบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานกับคนอื่นอย่างมีประสิทธิภาพหรือเป็นทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์นั่นเอง คนที่มีทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์นี้จะต้องรู้จักตนเองดีเป็นประการแรกและมีความเข้าใจความรู้สึกของคนอื่นอย่างแท้จริงเป็นประการที่สองมนุษย์สัมพันธ์มีความสำคัญมากต่อผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง ระดับต้น และผู้ปฏิบัติงาน

3.ทักษะทางด้านความคิด คือ ความสามารถในการมองความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร กับสภาพแวดล้อมภายนอก ความเข้าใจในความสัมพันธ์ และการส่งต่อกันระหว่างส่วนต่าง ๆ และความสามารถวินิจฉัยปัญหาภายในองค์กร ที่จะนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาองค์การได้อย่างถูกทิศทาง ทักษะทางด้านความคิดนี้มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารระดับสูง

และ สัมมา รธนิธย์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญในการทำงานแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. ทักษะทางด้านเทคนิคการทำงาน คือ ความสามารถที่จะทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเชี่ยวชาญ จะต้องรู้วิธีและกระบวนการทำงานอย่างลึกซึ้ง ผู้มีทักษะด้านการทำงานจะต้องผ่านการศึกษาอย่างเป็นทางการและได้รับการอบรมมาระดับหนึ่ง จนมีความชำนาญในระดับผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น นักบัญชี วิศวกร นายแพทย์ นักคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ทักษะด้านการทำงานมีความสำคัญมากต่อผู้บริหารงานและผู้บริหารระดับต้น

2. ทักษะด้านมนุษย์ คือ ความสามารถในการทำงานเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานกับคนอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นทักษะทางด้านมนุษย์สัมพันธ์ คนที่มีทักษะทางด้านนี้จะต้องรู้จักตัวเองเป็นอย่างดีเป็นประการแรก และมีความเข้าใจความรู้สึกของคนอื่นอย่างแท้จริงเป็นประการที่สอง มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดความไว้วางใจในการทำงานร่วมกับคนอื่นไม่ได้เลย ทักษะทางด้านมนุษย์มีความสำคัญมากต่อผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง ระดับต้นและผู้ปฏิบัติงาน

3. ทักษะด้านความคิด คือ ความสามารถในการใช้ความคิดในเชิงวิเคราะห์ ความสามารถในการมองสถานการณ์ได้ใกล้เคียงหรือถูกต้อง แก้ปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ มองเห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งต่าง ๆ ได้ สามารถตรวจสอบความสัมพันธ์ของสถานการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มองการณ์ไกลและแก้ปัญหาที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และทักษะทางด้านความคิดมีความสำคัญสำหรับผู้บริหารระดับสูง

สรุปว่า ทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำพาสถานศึกษาให้เติบโตและตอบสนองต่อความต้องการของโลกในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องมองเห็น

ภาพอนาคตและกำหนดทิศทางที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเตรียมผู้เรียนสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคลากรและนักเรียน**การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ** ความสามารถในการสื่อสารอย่างชัดเจนและเข้าใจง่ายกับบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือและความเชื่อมั่น**การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล** ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมการใช้นวัตกรรมในการบริหารและการศึกษาเพื่อเสริมประสิทธิภาพในการเรียนรู้เพื่อเตรียมพร้อมการบริหารอันจะมีในโลกอนาคต

ทักษะที่จำเป็นแห่งโลกอนาคต

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ของโลกศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนปลงหลายด้านทั้งในมิติทางสังคมและทางเทคโนโลยี นำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อการพัฒนาคนให้สอดรับกับความต้องการทักษะ องค์ความรู้และคุณลักษณะของโลกในศตวรรษที่ 21 **การเสริมสร้างทักษะแห่งโลกอนาคต** หมายถึงการเตรียมความพร้อมให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในโลกของเทคโนโลยี การทำงาน และสังคม ทักษะเหล่านี้ครอบคลุมทั้งทักษะเชิงเทคนิค เช่น การเขียนโปรแกรม การวิเคราะห์ข้อมูล และทักษะที่เกี่ยวกับการปรับตัวและความคิดสร้างสรรค์ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ ยังรวมถึงทักษะทางอารมณ์ เช่น ความยืดหยุ่นและการรับมือกับความไม่แน่นอน ซึ่งมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการทำงานในอนาคตมากขึ้น

ทักษะแห่งโลกอนาคต คือทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคลในการเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการทำงานและชีวิตในอนาคต ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ตัวอย่างทักษะที่สำคัญได้แก่: 1) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving): ทักษะนี้มีความสำคัญในโลกที่มีความซับซ้อนมากขึ้น การสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วจะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายในงานและชีวิตประจำวันได้ 2) ทักษะด้านดิจิทัล (Digital Literacy): การใช้งานเทคโนโลยีใหม่ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ AI และ Big Data มีความสำคัญมากขึ้นในทุกสายอาชีพ การทำความเข้าใจระบบดิจิทัลและการใช้งานซอฟต์แวร์ขั้นสูงจะเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการทำงานและเพิ่มโอกาสในสายงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี 3) ทักษะการปรับตัว (Adaptability and Flexibility): ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดีจะสามารถรับมือกับความท้าทายที่ไม่คาดคิดได้ง่ายขึ้น การเปิดรับการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวอย่างรวดเร็วเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการประสบความสำเร็จในโลกอนาคต 4) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Collaboration and Communication): การทำงานร่วมกันใน

สภาพแวดล้อมที่หลากหลายและสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญมากขึ้นในอนาคต ไม่ว่าจะในทีมงานระดับโลกหรือทีมงานข้ามสายงาน บุคคลต้องสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ.5) ทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Lifelong Learning): การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเทคโนโลยีและความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว บุคคลต้องมีทักษะในการพัฒนาตนเองและปรับปรุงความรู้ตลอดเวลา เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในโลก World Economic Forum (2020)

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2556) ได้กล่าวถึง ทักษะแห่งอนาคต ว่า ในยุคที่โลกและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะที่จำเป็นไม่ใช่แค่ความรู้เชิงวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทักษะที่เกี่ยวกับ จินตนาการ (Imagination), แรงบันดาลใจ (Inspiration), ความเข้าใจลึกซึ้ง (Insight) และ ญาณทัศน์ (Intuition) ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนได้ ในยุคที่งานหลายประเภทจะถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรและปัญญาประดิษฐ์ ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ จะเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

สถาบันแห่งอนาคต The Institute for the Future (IFTF) แห่งมหาวิทยาลัยฟีนิกซ์ (อ้างถึงใน สำนักงานวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2564) มีการจัดเสวนาเรื่อง Future Work Skills 2020 เพื่อคาดการณ์ความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต ผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขาได้ลงมติว่ามีทักษะ 10 ประการ ที่เชื่อว่าจะส่งผลอย่างสำคัญต่อความสำเร็จของกำลังแรงงานในอนาคตในปี 2020 ที่คนในยุคนี้และยุคหน้าต้องให้ความสนใจ ได้แก่ 1) ทักษะการสร้างความเข้าใจเชิงลึก (Sense-making) หรือความหมายที่อยู่เบื้องลึก (Meaning and Insight) คือ ความสามารถในการรับรู้สภาพแวดล้อมและเข้าใจอย่างลึกซึ้งในโลกที่ซับซ้อน หรือความสำคัญของสิ่งที่กำลังแสดงออก รวมทั้งการเรียนรู้สิ่งใหม่ในเชิงลึก การแสวงหาคำตอบของคำถามและการสร้างผลลัพธ์ที่ดีขึ้น นับเป็นทักษะที่จะมีอิทธิพลในการเรียนรู้ของผู้คน การได้มาซึ่งความรู้ใหม่ การรับข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ และเลือกตัวเลือกที่ดีขึ้น เป็นทักษะที่จักรกลยังทำได้ไม่ดีพอ ผลักดันให้เราสร้างสรรค์ข้อมูลเชิงลึกเฉพาะด้านที่ไม่เหมือนใคร และมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเพื่อแสดงออกได้อย่างเหมาะสมและดีขึ้นในสถานการณ์ที่แตกต่างไป 2) ทักษะความชาญฉลาดในการเข้าสังคม (Social Intelligence) หรือทักษะด้านความฉลาดใน 3 เรื่อง ได้แก่ ความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence) ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) และความฉลาดทางวัฒนธรรม (Cultural Intelligence) ที่จะส่งผลต่ออาชีพของบุคคล ทั้งนี้ ความฉลาดในแต่ละเรื่องความสัมพันธ์ซึ่งมีต่อกันและกัน ทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาการทางสมอง กล่าวคือ ความฉลาดทางสังคม (SI) คือ ความสามารถในการสร้างความเชื่อมโยงกับคนอื่น ๆ และจัดการอารมณ์ที่ซับซ้อนและตอบสนองได้เหมาะสม ตลอดจนความสามารถในการจัด

การความสัมพันธ์ ความฉลาดทางอารมณ์ (EI) คือ ความสามารถในการรับรู้ และแสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้องและปรับได้อย่างเหมาะสมความสามารถในการเข้าใจอารมณ์และมีความรู้ในเรื่องความรู้สึกรวมทั้งสามารถใช้ความรู้สึกในการสื่อสารความคิดและควบคุมความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ความฉลาดทางวัฒนธรรม (CQ) ประกอบด้วย 4 เรื่อง คือ ความฉลาดทางวัฒนธรรมเชิงแรงกระตุ้น (Motivational CQ) ความฉลาดทางวัฒนธรรมเชิงความคิด (Cognitive CQ) ความฉลาดทางวัฒนธรรมเชิงความคิดของความคิด (Metacognitive CQ) ความฉลาดทางวัฒนธรรมเชิงพฤติกรรม (Behavioral CQ) โดยสรุปความฉลาดทางสังคม คือ ความรู้ในเรื่องสถานการณ์ทางสังคม และทักษะในการปรับตัวและเข้าใจความหมายในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจง ความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่นอย่างลึกซึ้งและตรงไปตรงมาเพื่อรับรู้ปฏิกิริยาตอบสนองและกระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองที่พึงประสงค์ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่หุ่นยนต์สามารถแสดงออกได้นั้นมีข้อจำกัดอย่างมาก พนักงานที่ชาญฉลาดทางสังคมสามารถจะประเมินอารมณ์และความรู้สึกของผู้คนรอบตัวได้อย่างรวดเร็ว และปรับเปลี่ยนคำพูด น้ำเสียง และกิริยาให้เหมาะสม ความฉลาดทางอารมณ์และสังคม ทำให้มนุษย์มีความได้เปรียบเหนือกว่าเครื่องจักรกล 3) ทักษะความคิดเชิงประยุกต์และแปลกใหม่ (Novel and Adaptive thinking) เป็นการคิดที่กว้างกว่าการคิดตามกรอบกฎเกณฑ์ มีความพยายามที่จะแสวงหาความคิดเชิงนวัตกรรมและปรับเปลี่ยนในเรื่องต่าง ๆ ความสามารถในการคิดและการหาวิธีแก้ปัญหาและการตอบสนองนอกเหนือจาก 22 การท่องจำหรือตามกฎเกณฑ์ทั่วไป ความคิดแปลกใหม่และความคิดในเชิงประยุกต์ในการสร้างสรรค์ผลงานทักษะเหล่านี้อยู่ในระดับที่มีคุณภาพสูงในทศวรรษหน้า โดยเฉพาะเมื่อระบบอัตโนมัติและการเคลื่อนย้ายงานไปยังประเทศอื่น ๆ นั้น ยังคงดำเนินการต่อไป 4) ทักษะความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Crosscultural Competency) จะกลายเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับผู้คนเพื่อการมีชีวิตที่ดีขึ้นในสภาพแวดล้อมที่มีความสลับซับซ้อนและเป็นสากล ทักษะนี้ประกอบไปด้วยทักษะย่อยหลายเรื่อง เช่น การเข้าสังคม การยอมรับแนวคิดที่แตกต่าง ความเข้าใจในจิตวิญญาณจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ความสามารถในการทำงานในสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ และมีความเข้าใจและตอบสนองต่อเรื่องราวใหม่ ๆ มีงานวิจัยบอกว่า สิ่งที่จำเป็นไปสู่กลุ่มที่ชาญฉลาดจริง ๆและมีนวัตกรรมใหม่ ๆ นั่น คือ การผสมผสานของ อายุ ทักษะ ศาสตร์ความรู้ สไตล์การคิด และการทำงานที่สมาชิกในกลุ่มจะนำมาสู่กลุ่มของตน ความหลากหลายจะกลายเป็นความสามารถหลักสำหรับองค์กรพนักงานต้องสามารถชี้ให้เห็นและสื่อสารสิ่งที่เชื่อมต่อกันได้ อยู่เหนือความแตกต่างและทำให้สามารถสร้างความสัมพันธ์และทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพกับผู้คนที่มาจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน 5) ทักษะการคิดเชิงคำนวณเพื่อประมวลผล (Computational

Thinking) เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับทุกคน ซึ่งรวมถึงความรู้เรื่องระบบ โปรแกรม การออกแบบซอฟแวร์ การใช้งานและความเข้าใจข้อมูล ความสามารถในการแปลงข้อมูลจำนวนมหาศาลให้เป็นแนวคิดนามธรรมและเข้าใจการใช้เหตุผลจากข้อมูลเทคโนโลยีและภาษาโปรแกรมที่เป็นมิตรกับผู้ใช้ โดยสามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายหรือแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ 6) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อยุคใหม่ (New Media Literacy) หมายถึง ความสามารถในการผูกพันและสื่อสารในสภาพแวดล้อมที่เป็นสื่อใหม่ มีเป้าหมายที่จะเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดความเป็นอิสระของปัจเจกชนของการเรียนรู้ทางดิจิทัลและการเรียนรู้ทางสังคมในรูปแบบปกติ ความสามารถในการประเมินเชิงวิพากษ์และพัฒนาเนื้อหาที่ใช้รูปแบบสื่อใหม่และใช้ประโยชน์จากสื่อเหล่านี้เพื่อการสื่อสารเชิงโน้มน้าวใจ ความคาดหวังจะเพิ่มมากมายในด้านความสามารถของพนักงานในการผลิตเนื้อหาโดยใช้สื่อสมัยใหม่ พนักงานต้องมีความคล่องแคล่วในการใช้สื่อสมัยใหม่สร้างสรรค์และนำเสนอข้อมูลผ่านภาพให้ได้ความรู้ในเรื่องแบบอักษร และการจัดหน้า ต้องมีทักษะที่ลึกซึ้งซับซ้อนมากขึ้นที่จะใช้เครื่องมือเหล่านี้ในการดึงดูดให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมและสามารถโน้มน้าวใจได้ จะช่วยการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และสร้างเครือข่ายทางสังคมได้กว้างขวาง 7) ทักษะความสามารถในหลากหลายศาสตร์ (Trans disciplinarity) การรู้หนังสือและความสามารถในการเข้าใจแนวคิดหลายสาขาวิชา เพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบันพนักงานในอุดมคติของทศวรรษหน้าจะมีลักษณะคุณสมบัติเป็นรูปแบบตัวที โดยมีความรู้เชิงลึกในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งและมีความสามารถในการสื่อสารและเข้าใจศาสตร์อื่น ๆ ด้วย 8) ความมีเหตุผล ความเห็นอกเห็นใจเพื่อที่จะสร้างทางออกที่ดีที่สุดในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ ความสามารถในการเป็นตัวแทนและพัฒนางานและกระบวนการทำงานเพื่อผลลัพธ์ที่ต้องการ พนักงานในอนาคตจะต้องมีความคล่องแคล่ว รู้และเข้าใจว่าจะต้องมีความคิดในการทำงานแต่ละประเภทที่แตกต่างกันนั้นอย่างไรและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในการทำงานเพื่อเพิ่มพูนความสามารถที่จะทำงานเหล่านั้นให้สำเร็จ ทักษะดังกล่าวจะมีพลังทำให้ผู้คนสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 9) ทักษะความสามารถในการบริหารจัดการความรับรู้ (Cognitive Load Management) ความสามารถในการแยกแยะและกรองข้อมูลตามความสำคัญและเพื่อทำความเข้าใจวิธีเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์ความรู้โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาการรับรู้ข้อมูลจำนวนมาก เช่น การกลั่นกรองทางสังคม การจัดลำดับ การติดป้ายข้อมูลที่สำคัญ และการเพิ่มข้อมูลที่ใช้อธิบายข้อมูลอื่น (Metadata) ให้แก่เนื้อหาซึ่งจะช่วยให้มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันมากขึ้นหรือข้อมูลมีคุณภาพสูงขึ้น 10) ทักษะความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสภาวะการทำงานบนโลกเสมือน (Virtual Collaboration) ความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิผล ผลักดันการมีส่วนร่วมและแสดงตัวตนในฐานะสมาชิกของทีมในโลกเสมือน แต่ละ

บุคคลต้องพัฒนากลยุทธ์การมีส่วนร่วมและสร้างแรงจูงใจให้แก่กลุ่มที่อยู่กันอย่างกระจายตัว เรียนรู้เทคนิคที่หยิบยืมมาจากเกม ซึ่งทำให้มีประสิทธิภาพมากในการทำให้ชุมชนเสมือนขนาดใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมได้

บทสรุป

การบริหารสถานศึกษาแนวใหม่เพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งโลกอนาคตคือการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจ วิธีการบริหารเหล่านี้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเผชิญกับความท้าทายและโอกาสที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการสร้างโครงสร้างการเรียนรู้และการสอนที่ยืดหยุ่น ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่ครบครันทั้งทางด้านการคิด การสื่อสาร การปรับตัว และการสร้างสรรค์ในการก้าวสู่อนาคต

เอกสารอ้างอิง

จันทรานี สงวนนาม. (2553).*ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา.* นนทบุรี : บุ๊คพอยท์

ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

บุญชม ศรีสะอาด (2563). *การบริหารการศึกษาแบบองค์รวม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พะยอม วงศ์สารศรี. (2534). *การบริหารงานบุคคล.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์. พรานนกการพิมพ์.

วิโรจน์สารรัตนะ. (2553). แนวคิด ทฤษฎีและประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์.

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. (2556). *ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สมชาย จิตศิริ (2564). *การประยุกต์ทฤษฎี TQM ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพงษ์ จิตต์ศิริ (2564). *การบริหารสถานศึกษาตามสภาพการณ์: การประยุกต์ใช้แนวคิดในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมาน อัศวภูมิ. (2553). *การบริหารการศึกษาสมัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. อุบลราชธานี : อุบลกิจออฟเซ็ทการพิมพ์.

สัมมา รธนิธย์. (2553). ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

สำนักงานวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *การศึกษาไทยในยุคดิจิทัล.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุรพงษ์ สุขอำนวย (2565). *การบริหารสถานศึกษาแนวมีส่วนร่วมในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุโขทัย

เสนาะ ติเยาว์. (2551). *หลักการบริหาร.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อำนวย มีราคา. (2566). *การบริหารจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ.* สกลนคร :สมศักดิ์การพิมพ์ กรุ๊ป.

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (2021). I*mproving organizational effectiveness through transformational leadership*. Sage Publications.

Deming, W. E. (2022). *Out of the Crisis*. MIT Press.

Fullan, M. (2014). *Leading in a culture of change (Rev. ed.).* San Francisco, CA: Jossey-Bass

Hill, L. A., Brandeau, G., Truelove, H. B., & Lineback, K. (2014). *Collective genius: The art and practice of leading innovation.* Boston, MA: Harvard Business Review Press.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2018). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice.* McGraw-Hill Education.

Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art & practice of the learning organization*. New York, NY: Doubleday.

World Economic Forum. (2020). *The global competitiveness report 2020.* https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2020